

יהודה קאופמן משרד עו"ד וניהול סיכונים

מוסמך (M.Sc) בניהול והנדסת בטיחות

יעוץ בנושאי בטיחות ומשפט הבטיחות וניתוח השלכות חוקי ותקנות בטיחות

♦ חוות דעת בבטיחות ♦ חקירת תאונות ♦ הגנה בתיקי תביעות

♦ יישום תקני בטיחות ♦ הדרכה ופיתוח ♦ טיפול בבטיחות קבלנים

סקרי עמידה בדרישות דיני הבטיחות

רח' אבא הלל 24 רמת גן טל' 03-6122261 רח' אבטליון 1 הרצליה טל' 09-9579999

Kaufman@zahav.net.il

נקודות המגדילות סיכויי תביעה נגד ממוני בטיחות בעקבות תאונות עבודה חמורות

דגשים מתוך הרצאתי בכנס ארגון הממונים האחרון - 14.12.04

כחלק מפעילותי כיועץ ארגון הממונים עקבתי בשנים האחרונות אחר כל התביעות נגד ממוני בטיחות (הן תביעות פליליות והן אזרחיות) כחלק מן המאמץ למנוע גידול בכמות התביעות הללו.

המעקב המתמשך אחר כל התביעות הללו אפשר לי להגדיר בהדרגה את הגורמים העיקריים המגדילים את חשיפת ממוני הבטיחות לתביעות בעקבות תאונות חמורות בארגונים בהם הם פועלים ואף לנסות לפתח אסטרטגיות יעילות יותר להגנה על ממוני בטיחות מפני "הישאבות" לתביעות מעצם היותם ממוני בטיחות (באותם מקרים בהם אין שום הצדקה מקצועית להגשת תביעה נגדם).

בתאריך 8.2.04 ניתן גזר דין בבית המשפט ברחובות בו הורשע ממונה בטיחות בפלילים בעבירה של גרימת מוות ברשלנות. התאונה, נשוא תיק זה, התרחשה ברשות מקומית אבל, לפסק דין זה השלכות חשובות וישירות על היקף אחריותו של ממונה בטיחות לא רק ברשות מקומית אלא לגבי כלל ממוני הבטיחות.

במשך למעלה משנתיים עקבתי מקרוב אחר ניהול תיק זה ואחר מאמציו של ממונה הבטיחות להתגונן בתביעה הפלילית שהוגשה נגדו. כל עוד התנהל המשפט נמנעתי מכל תגובה על משמעויותיו. כעת, לאחר שבית המשפט אמר את דברו מצאתי לנכון להבליט מספר לקחים ודגשים הנגזרים ממנו ומשאר התביעות אחריו עקבתי בשנים האחרונות.

במסמך זה אני מבקש להציג בפניכם, חברי הארגון, מספר גורמים עיקריים מצטברים אשר קשורים לחשיפת ממוני הבטיחות לתביעות בעקבות תאונות חמורות בארגונים בהם הם פועלים:

1. ממונה בטיחות = בטיחות.

ישנה נטייה (טבעית) להתייחס אל ממונה הבטיחות כאל המומחה והאחראי הראשי לנושא הבטיחות מעצם העובדה שבכותרת תפקידו מופיעה המילה "בטיחות".

2. על פי סעיף 10(א)(7) לתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (ממונים על הבטיחות) התשנ"ו 1996, ממונה הבטיחות הנו האחראי לבצע חקירת תאונות ומחלות מקצוע במגמה להפיק לקחים ולמנוע הישנותן. במקרה של ממוני בטיחות ישנו תהליך חריג שבו חוקר האירוע הופך לעיתים, תוך כדי התהליך, מחוקר לנחקר בלא שהוכן למהפך זה ובלא שהספיק להתכונן אליו.

3. בנוסף ממונה הבטיחות עסוק בעת התרחשות תאונה בניהול האירוע ובטיפול בנפגעים ובנזקים ואינו פנוי כלל לחשוב על הפן ההתגוננותי.

4. הממונה מצוי בין פטיש התלות במעביד לסדן ההתגוננות האישית שלו במקרים מסוימים ממונה הבטיחות אינו מודע כלל לניגוד מהותי זה עד אשר מאוחר מידי.

5. בהמשך לאמור בסעיף הקודם גם חקירת האירוע על ידי ממונה הבטיחות עלולה להיות בעייתית עבורו מעצם המשך תלותו במעביד. כך למשל יתקשה ממונה הבטיחות להבליט בחקירה בעקבות תאונה חמורה

מחדלים וליקויים של המעביד מתוך נאמנות ולמעביד ועקב הכורח להמשיך לעבוד בכפיפות למעביד גם לאחר האירוע.

6. העדר מומחיות בחקירת משטרה

באופן טבעי לממוני בטיחות אין ניסיון בהתמודדות עם חקירה משטרתית (וטוב כשכך הדבר שהרי כדי לרכוש ניסיון זה צריך שיהיו בארגונם תאונות חמורות כדי שייחשפו ויתנסו שוב ושוב בחקירות טרתיות) ואולם בהעדר ניסיון מיוחד זה עלולים ממוני בטיחות להיכשל בלשונם בשלבי החקירות. כל ניסוח ו/או מילה שלא במקומה גורעים ולעתים אף עלולים להיות שגויים. הלחץ והחרדה המלווים חקירות אלו מגבירים, כמובן, סיכון זה במידה ניכרת.

7. העדר מומחיות בחקירת תאונות

במבט לאחור מסתבר פעמים רבות כי בחקירת התאונה שבוצעה חסר חומר קריטי להגנה שאי אפשר להשלימו בדיעבד. הפגיעות של הממונים בנקודה זו נובעת מהעדר מומחיות (ולעיתים בהעדר כל ידע) בנושאי חקירת תאונות ובפן המשפטי הנלווה לחקירות אלו. לממוני בטיחות מסוימים קשה להכיר בעובדה הפשוטה שבתחום זה של חקירות בעלות פן משפטי (להבדיל מחקירה בטיחותית) אין להם הכשרה מתאימה וכפועל יוצא לסגת ולא להתיימר להיות מומחים בתחום זה.

8. תפקידו של ממונה הבטיחות הנו תפקיד סטטוטורי (על פי דין) ולכן כל הפרת סעיף בתפקידים המוטלים עליו בתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (ממונים על הבטיחות) התשנ"ו 1996 הנה למעשה הפרת חוק שניתן להעמיד בגינה לדין בעוון הפרת חובה חקוקה. בנוסף לרשימה זו ישנם תפקידים נוספים ה'פזורים' במקומות אחרים בדיני הבטיחות שממוני בטיחות רבים כלל אינם מכירים אותם.

9. ישנם תחומים נוספים של בטיחות שאינם נכללים ברשימת תפקידי ממונה הבטיחות על פי תקנות ארגון הפיקוח על העבודה (ממונים על הבטיחות) התשנ"ו 1996 וממונה הבטיחות עלול לעמוד לדין בגינם גם אם:

9.1 אינו מומחה בתחומים אלו

9.2 אין לו הכשרה פורמלית לטפל בהם.

9.3 לא היה מודע כלל לאחריותו לגביהם.

בתביעה שהוזכרה לעיל הועמד ממונה הבטיחות לדין לאחר שלא ביצע בדיקת מתקני משחקים על פי תקן ישראלי 1498 העוסק במתקנים אלו למרות שלא היה מוסמך וכשיר לבצע בדיקה זו ולמרות שביצוע בדיקות אלו אינו חלק מהתפקידים המוטלים על פי דין על ממונה הבטיחות ולמרות שהכשרתו כלל לא כללה למידת תקן זה.

10. ממוני בטיחות רבים כלל אינם מודעים לקריטיות של ביצוע "הערכת נזקים" והתייעצות מייד לאחר התאונה ופונים להתייעצות כזו רק לאחר הגשת כתב אישום נגדם (בדרך כלל מספר שנים לאחר מועד התאונה).

ארגון הבטיחות כארגון מוגבל מאוד במשאביו אינו יכול לספק על חשבוננו הגנה וייעוץ מידיים לכל ממונה בעקבות תאונה אבל חשוב שכל ממונה יהיה מודע להשפעתם של הגורמים הללו ולעיתוי הקריטי של התייעצות בעקבות תאונה חמורה בארגונו.

לצורך המשך קידום הנושא חשוב לי מאוד לקבל ישירות לכתובת הדואר האלקטרוני שלי מידע מכל ממונה בטיחות שהוגש נגדו כתב אישום או תביעה (גם אם אינו חבר בארגון הממונים) בעקבות תאונה חמורה תוך הבטחה להקפיד על חסיון ומניעת חשיפת פרטים מזהים כלשהם ואף התייחסויות והמלצות שלכם לאמור במסמך זה.